

heder med en Konges Reise til en Armee. En Konge kan reise til Armeen som kommanderende General og stille sig i Spidsen for Hæren; men det er et Spørgsmaal, om denne Stilling, der bringer ham til at staae under den ministerielle Ansvarlighed idetmindste med Hensyn til mange Punkter, lader sig forene med de konstitutionelle Former. En Konge kan komme, for at see til sine Soldater, for at tale til dem opmuntrende og trøstende Ord, for at befæle Kamppladsen, hvor en Træfning har været leveret, for at besøge Lazaretherne og tale trøstende til de Saarede. Det var dette Sidste, der var Niemedet med Kongens Reise til Dannevirkestillingen. Det stod klart for Kongen, at han ikke burde gribe ind i den kommanderende Generals Beslutninger og Anordninger; thi, naar to modfatte Villier gribe ind i Krigsførelsen, saa er det aabenbart, at deraf kun kan opstaae Forvirring, Fordærvelse og Odelæggelse for Armeen. Men jeg kjender tillige det menneskelige Sind altfor godt til ikke at vide, at der kan komme særlige Forhold, særlige vanskelige og kritiske Dieblikke, hvor den Tanke griber en Konges Sjæl med al sin Magt, at det dog er ham, der raader for Landet, og kan forlede ham til at gribe ind i den kommanderende Generals Beslutninger. Jeg anfaaer det derfor for nødvendigt, at jeg fulgte Kongen paa denne Reise, for at, dersom en saadan Tanke — hvad jeg dog ikke formodede — skulde opstaae hos ham, jeg da kunde staae ved Hans Majestæts Side. Jeg maa tilføie, at i denne Henseende har min Vedsagelse af Kongen været aldeles uforuden. Han har holdt fast ved sit Forsæt, kun at besøge Armeen paa den Maade og i den Hensigt, som jeg for Dem har anført. — En Konges Stilling til Armeen kan i en anden Henseende betragtes fra to Sider. Sikker er det, at Hans Nærværelse maa virke opmuntrende paa Soldaterne; thi det er jo for Ham og Fædrelandet, at de gaae i Kampen. Men paa den anden Side kan Hensynet til Monarkens Sikkerhed indvirke forstyrrende paa de Planer, som den kommanderende General maa lægge, navnlig naar Kampen er af en saadan Bessaffenhed som den, vi troede der skulde have fundet Sted ved Dannevirke. Jeg henvendte mig derfor, dengang de fjendtlige Batterier

rykkede nærmere og nærmere, dengang man kunde see Ilden, der vegledes mellem vore egne Batterier og Fjendens, dengang en enkelt Granat faldt ikke langt fra det Sted, hvor Kongen boede, til Stabschefen og spurgte ham, hvad han anfaaer for at være det Nigtige i Armeens Interesse; thi Kongen vilde kun gjøre det, som var i Armeens Interesse; han vilde blive og gaae, alt efter som det ønskedes af dem, der toge Beslutninger for Armeens Vedkommende. Stabschefen erklærede da for mig, at han maatte ansee det for rigtigt, at Kongen forlod Slesvig. Dette er Grunden til, at Kongen begav sig til Flensborg, besaae Lazaretherne der, iagttog Stillingen ved Dybbøl, kom til Sønderborg og opholdt sig der. Den sidste Nat, vi vare i Slesvig, havde jeg en Samtale med Stabschefen. Han erklærede for mig, at det var hans bestemte Formening, at der burde gjøres en alvorlig Modstand ved Slesvig. Jeg spurgte ham, om der var noget Punkt i hans Instrux, hvorom han var i Tvivl, da det var blevet sagt, at dette skulde være Tilfældet. Han erklærede for mig, at der var Intet i Instruxen, der var ham tvivlsomt. Jeg sagde ham Farvel, ønskende, at Gud maatte være med ham, og jeg sagde, at hvis Krigslykken skulde vende sig imod ham, skulde han i Regjeringen finde trojaste Mænd, der ikke vilde regne ham til Last, hvad der maatte skrives paa Krigslykkens Regning, og de samme Ord havde jeg tidligere fundet Leilighed til at udtale til den kommanderende General. Jeg fandt dem Begge, saaledes som jeg havde ventet, som koldblodige og rolige Mænd, der vare fulde af den Overbeviisning, at der maatte gjøres en alvorlig Modstand ved Dannevirke. Derfor kom Efterretningen om, at Armeen var brudt op fra Dannevirkestillingen, i allerhøjeste Grad uventet og overraskende saavel for Kongen som for mig. Den kom til os samme Nat, som den kom til Krigsministeren, den kom til os, uden at Nogen forud havde forberedt os paa, at Generalkommandoen tænkte paa at foretage et saadant Skridt.

Mine Herrer! hvor dybt og smerteligt man end føler sig berørt af, at denne Stilling er opgiven, uden at der er gjort en mere alvorlig Modstand, hvor villigt man endogsaa maa